

1.8. VICTOR HUGO, „JUMALAEMA KIRIK PARIISIS”

Victor Hugo (1802–1885) alustas loometeed lüürilise luuletaja ja näitekirjanikuna. Tema esimesed luulekogud ilmusid 1820. aastatel ning olid vormilt üsna traditsioonilised kuni „Idamaiste luuletusteni”, mis paistsid silma algupäraste kõla- ja vormivõtetega ning mille eessõnas astus autor jõuliselt välja kunstivabaduse kaitseks. Kirjaniku mäss klassitsistliku maitse ja tavade vastu avaldus ka draamaloomingus. 1827. aastal valmis näidend „Cromwell”, mille eessõna peetakse prantsuse romantismi manifestiks, ning 1830. aastal „Hernani”, mis tähistas romantismi läbimurret prantsuse teatris.

Proosakirjanikuna tõi Hugole suure menu ajalooline romaan „Jumalaema kirik Pariisis”. Juba selles teoses on näha, et Hugo jaoks polnud romaan üksnes kunst, vaid ka vahend ühiskonna analüüsimiseks. Isegi kaugest minevikust kõneldes juurdles Hugo oma kaasaja probleemide üle. Laadilt jäi ta seejuures romantiliseks ka hilisemates romaanides, nagu „Hüljatud” ja „Mees, kes naerab”. Hugo romaanides leidub palju fantastilisi olukordi ning erandlikke, keeruka ja vastuolulise loomuga tegelasi, kes satuvad konflikti oma keskkonna ja iseendaga. Nende saatuse kaudu käsitles kirjanik filosoofilisi küsimusi ja sotsiaalseid probleeme, mis teda paelusid või talle muret tegid.

Hugo elas ühiskondlik-poliitiliselt muutlikul ja äreväl ajal ning ka tema enda hoiakud muutusid elu jooksul. Otsustava pöörde tõi 1848. aasta revolutsioon ja selle järel loodud teine vabariik. Varem konservatiivsest Hugost sai innukas reformide pooldaja. Nii ühiskondlikus tegevuses kui ka loomingus seisis ta järjekindlalt demokraatia ja sõnavabaduse eest, võitles sotsiaalse ebavõrdsuse, vägivalda ning surmanuhtluse vastu.

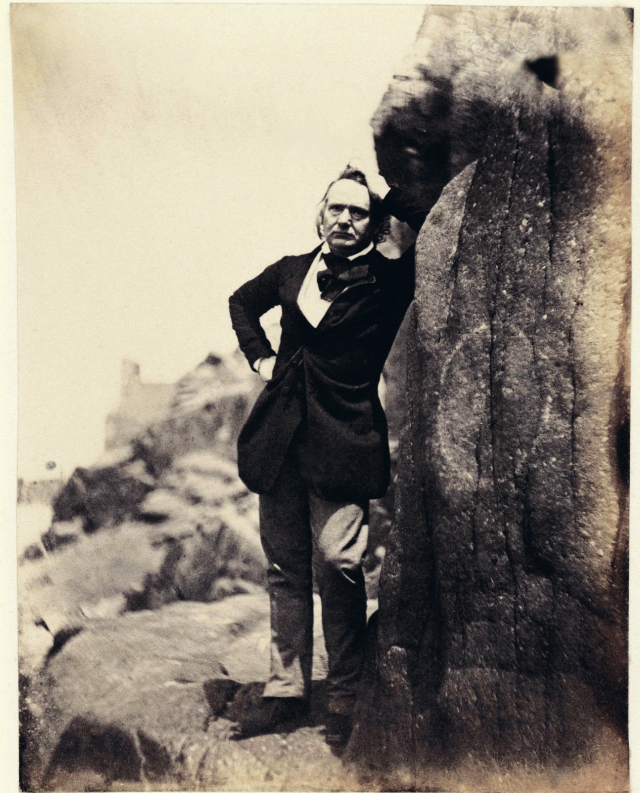
Hugo loometee kestis üle 60 aasta. Tema kirjanuslik pärand on mahukas ja mitmekesine, ent püsivalt romantilises vaimus. Hugo ühiskondlik-kultuuriline autoriteet oli tema eluajal tohutu, nii mõnedki järgmiste põlvkondade kirjanikud tajusid seda isegi rõhuvana.

★ Loe romaani „Jumalaema kirik Pariisis” ja arutle küsimuste põhjal.

Kuidas on teoses käsitletud saatuse teemat? Kuidas väljendub selles romantiline mõtteviis?

Kuidas väljendub romaanis Hugo arusaam ajaloost ja kultuurist?

Kuidas väljenduvad romaanis Hugo ühiskondlikud tõekspidamised?

Victor Hugo on Rocher de Percé

Victor Hugo nn Pagendatute kaljul. Pärast 1851. aasta riigipööret Prantsusmaal oli Hugo sunnitud kodumaalt lahkuma, sest ta ei tunnustanud Napoleon III kehtestatud uut keisrivõimu. Hugo jäi pagulusse ligi 20 aastaks, 1852–1855 elas ta Jersey saarel Inglismaa lõunaranniku lähedal. Seal viibis tollal mitmelt Euroopa maalt sarnastel asjaoludel labkunud inimesi. Pagendatute kaljukuks hakati nimetama üht nende meelispaika.

Hugo teoseid

LUULEKOGUD „Oodid ja ballaadid” (1826), „Idamaised luuletused” (1829), „Sügislehed” (1831), „Videvikulaulud” (1835), „Kaemused” (1856), „Kunst olla vanaisa” (1877)

NÄIDENDID „Cromwell” (1827), „Hernani” (1830)
ROMAANID „Jumalaema kirik Pariisis” (1831), „Hüljatud” (1846–1862), „Mees, kes naerab” (1869)
POEEM „Sajandite legend” (1859–1883)

Eesti keelde on Hugo loomingust tõlgitud peamiselt proosat. Johannes Semperi tõlge romaanist „Jumalaema kirik Pariisis” ilmus esimest korda 1924. aastal. Hugo romaane tuntakse ka arvukate lava-, kino- ja teleadaptatsioonide põhjal.

TEEKOND LÄBI TEOSE »

JUTUSTAMISKUNST

Hugo romaanis on tegemist kõiketeadva jutustajaga.

✦ Seleta, kuidas väljendub kõiketeadva jutustaja vaatepunkt järgmistes tsitaatides. Täpsusta, kelle või mille kohta need tsitaadid käivad.

Ta oli Louis XI usaldatav kaastööline, ta võttis sageli osa kuninga salajastest üritustest. Need olid kõik asjad, millest rahvahulk midagi ei teadnud. (1. rmt, III ptk)

Oleks tal terve Peruu kuld taskus olnud, ta oleks selle kõhklematult tantsijannale kinkinud. Aga tal polnud Peruu kulda, isegi Ameerikat polnud tol ajal veel avastatud. (2. rmt, III ptk)

See oli valgusest ja varjudest koosnev tont, nagu neid näeb unenägudes või Goya kummalises loomingus kahvatutena, liikumatutena, pahaendelistena, kuskil haual kükitatavatenä või vangla trellide vastu toetuvatena. (6. rmt, III ptk)

Kes tänapäev seda ust tahab näha, võib seda ära tunda pealiskirjast, mis valgete tähtedega mustale seinale on kriipseldatud: „*Ma jumaldan Coralie'd. 1823. Alla kirjutanud Ugène.* („Alla kirjutanud” seisab tekstis.) (7. rmt, IV ptk)

Keskaja linnades polnud selline üritus nagu see hulguste sõjakäik Jumalaema kiriku vastu sugugi haruldane. (10. rmt, IV ptk)

See, mis muust Pariisist siia näha oli, virvendas silme ees valguse ja varju loori taga. Rembrandti piltidel on vahel säärane tagapõhi. (11. rmt, I ptk)

Pariis, eriti tolle aja Pariis pakub toredat ja veetlevat vaatepilti. [---] Kuid preester ei näinud ega kuulnud sellest midagi. (11. rmt, II ptk)

Jutustaja suunab lugeja pilku ning jagab lugejale ka selliseid teadmisi, mida tegelastel ei ole.

✦ Loe 10. raamatu V peatüki algust. Kui üksikasjalik on jutustaja kirjeldus kuninga kambrist? Kui detailselt võivad seda näha tegelased, kellest jutustaja selles peatükis räägib? Pane tähele, millal tegevus toimub.

Hetkel, kui meie oma lugeja sinna viisime, oli tuba päris pime. Juba tund aega tagasi oli kellatornidest märku antud tuled ära kustutada. Oli juba öö ja laual põles ainult üks vilkuv vahaküünel, mis valgustas viit isikut selles toas. (10. rmt, V ptk)

✦ Loe tsitaadile järgnevaid lõike ja jälgi, kuidas tegelaste kirjelduse täpsus sõltub sellest, kui hästi küünal kedagi valgustab.

Vahel omistab jutustaja oma vaatepunkti ka tegelastele, näiteks laseb neil jälgida ümbrust kõrgelt.

✦ Too teosest näiteid.

Hugo kasutab sageli ka draamakirjandusele omaseid võtteid: laseb lugejal lugu jälgida jutustaja vahendusega, tegelaste kaudu.

✦ Too näiteid 6. raamatu I ja III peatükist, 7. raamatu I, IV ja VII peatükist ning 8. raamatu I peatükist.

✦ Arutle, kas on usutav, et tegelased nõnda palju näevad ja teavad ning üksteisele seletusi jagavad. Mis mõttes võib öelda, et tegelased täidavad jutustaja ülesandeid?

Goya [ˈgoja] – romantismiajastu hispaania kunstnik
Rembrandt – renessansiajastu Madalmaade maalikunstnik
[Louis – ˈlui] [Coralie – koraˈli] [Ugène – üˈʒen]